

управлінню активами та ризиками). Рекомендації базуються на потребі поліпшення регуляторного середовища для фінансового ринку, підвищення прозорості та ліквідності, розвитку інфраструктури ринку та просування фінансової грамотності серед населення.

Один із прикладів світового досвіду, який можна використати для ілюстрації ролі сталих інструментів фінансового ринку у відбудові України, - це досвід Японії після Другої світової війни [4]. Після війни Японія зазнала руйнувань і втрат, але завдяки правильній фінансовій політиці та використанню сталих інструментів ринку вдалося їй швидко відновити свою економіку. Один із ключових елементів відновлення було використання грошей, залучених через облігації, на реалізацію великих інфраструктурних проєктів, таких як будівництво доріг, мостів і портів. Ці інвестиції сприяли зростанню виробництва, експорту та загальному економічному піднесенню.

Застосування цього досвіду в Україні може бути важливим для відновлення та розвитку інфраструктури, особливо у сферах транспорту, енергетики та міського розвитку. Якщо Україна зможе ефективно використовувати сталі інструменти фінансового ринку для залучення капіталу на інфраструктурні проєкти, це може сприяти стабілізації економіки, зростанню виробництва та покращенню якості життя громадян.

Отже, сталі інструменти фінансового ринку мають значний потенціал для відбудови та розвитку України, але їх ефективне використання вимагає комплексного підходу та уваги до всіх аспектів їхнього застосування.

Література:

1. Фінанси: Курс для фінансистів: навчальний посібник / за ред. В.І. Осипічева. 567 с. ISBN: 978-966-346-473-2. URL: <https://pidru4niki.com>.
2. Фінансовий ринок: навчальний посібник / за ред. С. С. Арутюнян. 2018. 484 с. URL: <http://dcmaup.com.ua/>.
3. Данілішин Б. Тенденції відновлення: ситуація в економіці та фінансових ринках. 2024. Назва з екрану. URL: <https://lb.ua/>
4. Новіков В. Відновлення Японії після Другої світової війни. Чи допоможе цей досвід Україні? 2023. Назва з екрану. URL: <https://biz.censor.net/m3405454>

Тухий О.

аспірант кафедри фінансів імені Віктора Федосова,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів імені В. Федосова Буряченко А.Є.

РОЛЬ БАНКІВ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВСЬКИХ ГРУП В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Розмір та успіх іноземних банків в Україні в основному є результатом багатьох десятиліть присутності та активного функціонування на ринку в Україні. Міжнародні банки, що працюють в Україні, зараз досягли значних часток ринку в багатьох сферах бізнесу і змогли зберегти їх навіть у важкі останні кілька років. Це особливо актуально в торговому фінансуванні, бізнесі

з цінними паперами та інвестиційному банкінгу, де деякі іноземні банки лідирують на ринку та створюють конкуренцію лише державним банкам.

Найбільші гравці європейського банківського ринку (рис. 1), незважаючи на високі ризики і невизначеність глобального ринку, лишаються присутніми в банківській системі України. Зокрема, в Європі HSBC Holdings мав найвищий капітал 1-го рівня серед усіх європейських банків – приблизно 130,42 мільярда євро. За ним слідують BNP Paribas і Banco Santander з приблизно 103,45 і 83 мільярдами євро відповідно, до того ж всі розглянуті європейські банки, крім одного, пройшли загальноєвропейський стрес-тест на здатність протистояти потрясінням ринку Європи та гарантувати, що повторення фінансової кризи не повториться [1]. Серед 15 представлених на рис. 1 найбільших банків Європи більше половини представлені в структурі банківської системи України. Зокрема, з Франції (Credit Agricole, BNP Paribas Group), Австрії (UniCredit Group, Raiffeisen Group), Німеччини (Deutsche Bank Group, ProCredit Group), Нідерландів (ING Group) та Італії (Intesa Sanpaolo). Влучно доєднавшись до вітчизняного банківського ринку вже багато років ці лідери займають довірливе місце серед всієї сукупності банківських установ.

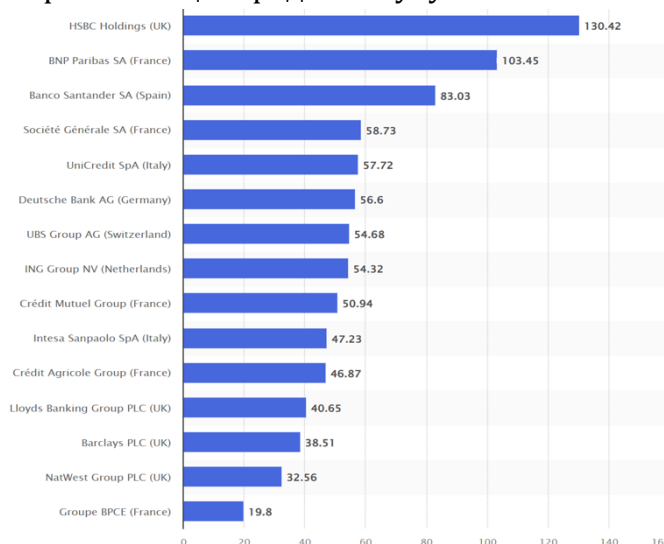


Рисунок 1 – Найбільші банки Європи за капіталом 1-го рівня [2] (2022), млрд. євро

Джерело: Europe; Various sources (annual reports); December 31, 2022 [1]

Досліджуючи інтеграційний потенціал банківської системи України, усвідомлюючи всі обмеження, виклики та тривалість трансформаційних процесів, сфокусуємо нашу увагу на дослідженні ролі банків іноземних

¹ Тест, який вимагає, щоб банки мали коефіцієнт понад 5,5 відсотка для повністю завантаженого капіталу CET1, показав, що 48 найбільших банків Європи набрали від -0,1 відсотка до майже 38 відсотків

² Капітал 1-го рівня відображає фінансову стійкість банку, оскільки він показує основний капітал банку, включаючи акціонерний капітал і розкриті резерви. Регулюючі органи використовують капітал 1-го рівня з метою забезпечення наявності банками достатнього капіталу на випадок непередбачених збитків. Після фінансової кризи 2008 року стало зрозуміло, що багато банків мають занадто великі борги і не мають достатнього власного капіталу. Для підготовки банківської галузі до інших фінансових криз були реалізовані домовленості Базеля III. Концепція, розроблена на основі Базеля II, вимагає, щоб банки мали коефіцієнт капіталу 1-го рівня не менше шести відсотків.

банківських груп в банківській системі України. Зважаючи на те, що іноземні банки мають ряд переваг у порівнянні з вітчизняними банками, бо обслуговуючи одних і тих же клієнтів, що працюють більш ніж в одній країні, вони підвищують ефективність, поширюючи політику та процедури передового досвіду, дослідимо сучасну роль банків з іноземних груп в підтримці стійкості банківської системи України в важких умовах невизначеності і підвищених ризиків воєнного стану.

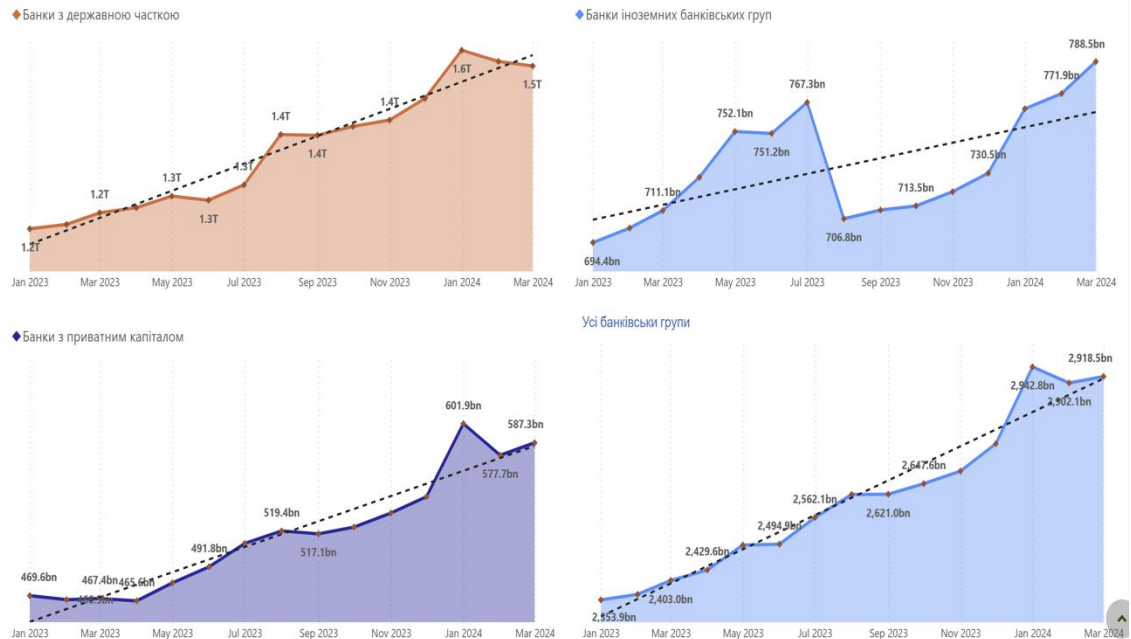


Рисунок 2 – Чисті активи банківської системи України в розрізі банківських груп в умовах війни (2022-2024), млрд. грн.

Джерело: АНАЛІТИКА АУБ – POWERBI [2]

Безумовно, як відмічають дослідники та емпіричні дані (рис. 2, рис. 3), кредитні портфелі іноземних банків останнім часом на вітчизняному ринку скоротилися. Причинами цьому були не лише брак кредитного попиту національної економіки через негативні очікування економічних суб'єктів: «бізнес відкладає інвестиційні проекти до перемоги; товарні запаси мінімізуються для зниження ризику втрат у результаті бойових дій; вартість кредитів залишається на надвисокому рівні — навіть за програмою «5-7-9%» ставка для обігових коштів підвищена до 13%» (роздрібне кредитування залишається найприбутковішим сегментом) [3], але і через звужені консервативні підходи до управління ризиками, в тому числі пов'язаних із інтеграцією факторів ESG.

Отже, очевидним є факт, що в банківській системі України прослідковується тенденція до зменшення обсягів активних операцій іноземних банківських груп (рис.4) але, варто відмітити, що незважаючи на складні умови війни прибуток цих установ зріс майже в 8 разів, і складає третину прибутку всіх банківських установ України, хоча рентабельність власного капіталу скоротилась вдвічі (табл.1). Також всі учасники банківських

іноземних груп на території України відповідають основним нормативним вимогам НБУ, а покриття клієнтської бази України (доля відділень банків іноземних банківських установ) становить лише 17%.

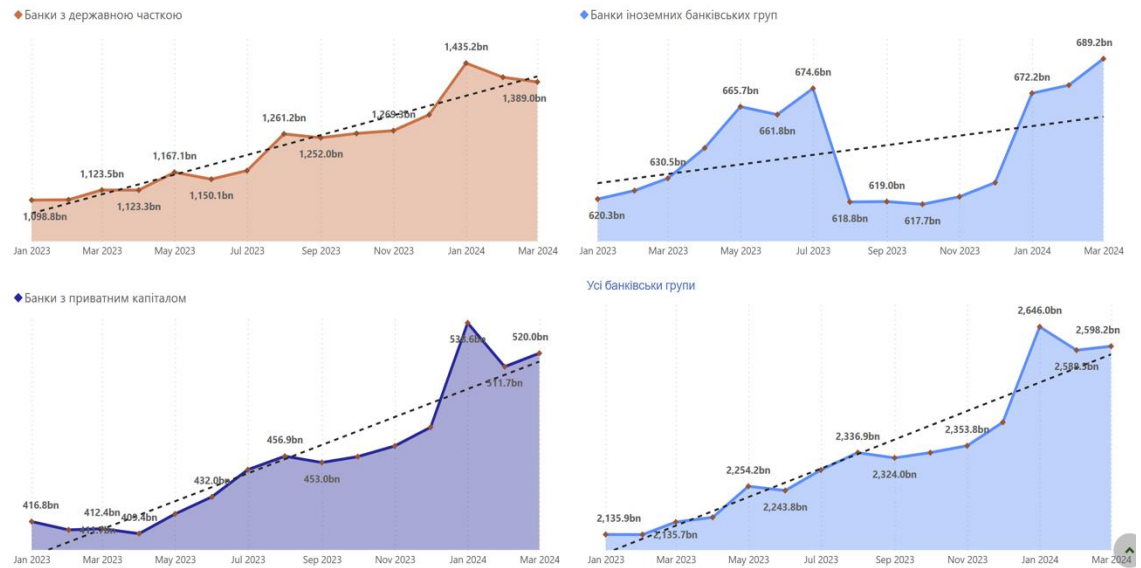


Рисунок 3 – Зобов'язання банківської системи України в розрізі банківських груп в умовах війни (2022-2024), млрд. грн.

Джерело: АНАЛІТИКА АУБ – POWERBI [2]

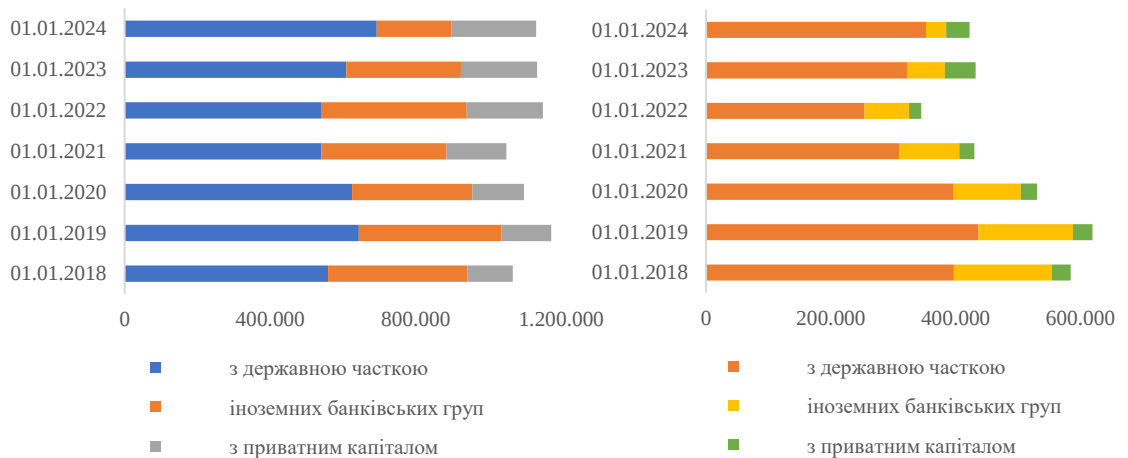


Рисунок 4 – Обсяги активних операцій та непрацюючих активів (кредитів) в розрізі банківських груп в Україні (2018-2024), млн. грн.

Джерело: складено автором на основі даних НБУ [4]

Однак важливість іноземних банків на українському ринку вимірюється не тільки їх відносним розміром в абсолютних цифрах, але й їхньою прихильністю до подальшого розвитку фінансового центру у всіх його вимірах. Незважаючи на війну в Україні, банківські групи залишаються оптимістичними щодо вітчизняного регіону, причому 45% планують вибірково розширювати свою діяльність, а ще 45% прагнуть підтримувати однаковий рівень операцій у довгостроковій перспективі. Така ж тенденція

відмічається в Центральній, Східній та Південно-Східній Європі, міжнародні банківські групи підтримують сильну прихильність та вплив на при цьому 73% підтримують і 18% збільшують рівень впливу за останні місяці [5]. Кредитний попит з боку клієнтів банку залишається стійким, обумовленим корпоративними потребами в ліквідності, хоча умови надання кредитів погіршилися і, як очікується, погіршаться, особливо через занепокоєння щодо майбутньої якості кредиту, перспектив місцевого ринку та регулювання ЄС. Банківські групи також залишаються оптимістичними щодо середовища фінансування, керованого роздрібним та корпоративним фінансуванням. Незважаючи на складні економічні перспективи, очікуване погіршення якості кредиту не відбулося за останні шість місяців.

Таблиця 1 – Сучасна роль банків іноземних банківських груп в банківській системі України (станом на 03.2024)

Кіл. відділень	Доля відділень	Прибуток, тис.грн.	Доля прибутку	ROA	CIR	Група
2716	53%	13,642,000	52.68%	5.45%	33.92%	Банки з державною часткою
1524	30%	4,611,970	17.81%	4.98%	50.65%	Банки з приватним капіталом
893	17%	7,643,423	29.51%	5.45%	34.36%	Банки іноземних банківських груп
5133	100%	25,897,392	100.00%	5.53%	38.11%	

Джерело: АНАЛІТИКА АУБ – POWERBI [2]

А тому, щоб мати дійсно конкурентні можливості вітчизняні банківські установи інтегруючись в європейську спільноту у вигляді відкриття представництв (дочірніх банків, філій, відділень), мають не лише усвідомлювати нормативні вимоги цього процесу і регуляторних процедур в країнах Європи, а й мати відповідні бізнес-моделі та концептуально-світоглядні трансформації, які застосовують міжнародні банківські групи.

Література:

1. Statista. (July 4, 2023). Largest banks in Europe in 2022, by tier 1 capital (in billion euros) [Graph]. In Statista. Retrieved May 16, 2024, from URL: <https://www.statista.com/statistics/>
2. Асоціація українських банків. Офіційна дані основних фінансових показників, що характеризують стан розвитку банківського сектору. URL: <https://aub.org.ua/index.php/analitika-aub>
3. Дослідження обсягів залучених кредитів та депозитів юридичними особами та ФОП. Дія. URL: cases/novini/doslidzenna-obsagiv-zalucenih-kreditiv-ta-depozitiv-uridicnimi-osobami-ta-fop
4. Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів. Звітні дані НБУ. URL: <https://view.officeapps.live.com>
5. 218 International banking groups maintain strong position in Central-Eastern and South-Eastern Europe despite geopolitical challenges. EIB. URL: <https://www.eib.org/en/press/all/2023-218-international-banking-groups-maintain-strong-position-in-central-eastern-and-south-eastern-europe-despite-geopolitical-challenges>

Котін І.

«Бізнес адміністрування (універсальна)», 1 курс
Навчально-науковий інститут бізнес-освіти імені Анатолія Поручника